

Rerum Naturalium Fragmenta No. 97

<i>Szemere László:</i> Etessük télen madarainkat!	3
<i>Szemere László:</i> Csiperkegomba termesztése a kertben	11
<i>Szemere László:</i> Lehet-e acetilén- gázzal pajort irtani?	22

Budapest
1937

.

Rerum Naturalium Fragmenta

Szemere László szerkesztése:

Budapest II., Debrői-u. 15

Etessük télen madarainkat!

Írta: Szemere László.

Ismét beköszöntött egy tél, hogy emberre-állatra rávesse a nélkülözés árnyékait. Az emberek közül a sorsüldözöttek, az állatok közül a szabadon élők mind többé-kevésbé rászorulnak arra, hogy aki szerencsésebb csillagzat alatt született az emberi nemből, az segítsen rajtuk ínséges napjaikban. Erre mementó a karácsony is, mit a szeretet ünnepének nevezünk. Túl sors-üldözte embertársainkon, aki teheti, gyámolítsa a szenvedő állatokat is, első soron az ég repeső madarait, melyek derültté teszik szabadbani elfoglaltságunkat és tehetőségük szerint hasznunkra is vannak.

Ma nem is úgy, ahogy Balassa Bálint báró elzengette hajdan. (A végek dicséretiben: »Holott kikeletkor a sok szép madár szól – kívül ember ugyan él.«)

Mi nem élünk ugyan énekes madarainkkal, ezen túl azonban a madárvédelmünk még nincs azon a magaslaton, ahol «kultúr-elhivatottságunk»-nál fogva lennie kellene.

Tudom, hogy sok ember nem ér rá a mások bajával törődni, tudom, hogy ma sokan, akik ráérnének, olyan hangulatban vannak – milyenben is no –, mint a letargikusok, avagy a halálra ítélték s az az álláspontjuk, mint amilyen nézete van a halálraítéltnak a borotválkozásról. Hát az ilyeneknek azt mondhatjuk, hogy ha már annyi balszerencse üldözte őket, ne taszítsák

el maguktól még azt a vigasztalási eshetőséget is, amit a madarak nyújthatnak.

Ha úgy mered a tekintetünk ki egy ablakon át a szürke ködös időbe, vagy a zúzmarás egyhangú fehérségbe, hogy semmi eleven lény se mozdul, akkor a gond adta tépelődés lesz úrrá felettünk.

Csuszka az etető csalogatóján. (Dr. Szláv Tibor felvétele.)

Ellenben, ha ott az ablakon a madáretető, sűrűn megfordul azon a fürge cinege. Szól is egypár barátságos szót. Gondolatunk elterelődik, nem szorulunk narkózisra, mert nem érezzük a magányt.

Hát legalább ezt varázsolja elé magának mindenki, aki telente idejének java-részét szobafogsággal kénytelen eltölteni. Majd jobban megy a munkája is. (Mondják, hogy erre való a rádió is!

Igaz. De az ismét csak emberi közösségbe húz vissza. Akinak pedig elég volt az emberekből, annak kedvesebb a madár. Annak kétszerte kellemesebb a madárdal, kétszerte szebb a természet egyéb kedves jelenése is.)

Még a mai gazdasági viszonyok között is van módunkban segíteni a hidegtől sokat szenvedő madarainkon. Ha csak szűken adakozunk is, nagy segítség az nekik – ha a segítség, azaz a téli etetésük kellő időben jó. Legalább betartjuk azt a szabályt, hogy csak zord időben etessünk. Tél legyen bár, de ha az enyhe, ha a karácsony fekete, akkor nem szükséges bőségesen etetni madarainkat.

Mielőtt tehát a könnyűszerrel elkészíthető etetők ismertetésére térnék rá, vázolom úgy általánosságban a téli madáretetés menetét. A bőséges őszi terített asztala itt maradó énekeseinknek, azok ilyenkor alig keresik fel az emberi lakok táját. Van mit enni az erdőn is.

De ahogy a falevelek sárgulnak, még inkább meg amikor már le is hullanak, a madarak is kémlelő portyázásokba kezdenek. Október-novemberben tehát már kiteszük az etetőt, amelyre, főleg ha a »cég« még új, cégernek egy jókora napraforgótányért akaszthatunk. De a szolid kis városias etető felfüggesztett féldiója is jó, mert a szemes cinegék figyelmét az se kerüli el.

Tehát már ősszel adjuk tudtára madarainknak azt, hogy itt meg itt szegény-konyha létesül. Ekkor az etetőre csak hébe-hóba tegyünk egy-egy kevés eleséget, hogy sok időre el ne maradjanak látogatóik. E művelettel együtt jár az is, hogy a fészekodvakat is ősszel tesszük ki. Ha akkor még nem is keresi fel hálásra a madár, de tudomást vesz róla, s felkeresi, mihelyt az idő csi-

korgósra fordul. De aki elmulasztotta mindeme őszi teendőket, pótolhatja a hiányt még most, télen is.

Aki már ősszel bőségesen eteti a madarakat, az se a saját érdekeit, se a madarakét nem mozdítja elő a hozott áldozat arányában. Ez az a bizonyos felesleges jó cselekedet. Pazarlás is, mert ősztől tavaszig folyvást bőségesen etetve, igen nagy mennyiségű etetőt pocskolnak el a madarak, mit sem törődve akkor a rovarok felkutatásával.

Míg a hó nem borítja be a növényzetet, főleg ha zúzmara nincs, addig még sok telelő rovar, de még több petét felkutatnak a fáradhatatlan cinegék. Hanem amikor beköszöntenek az igazi zord napok, hóviharak, zúzmara, nagy hidegek, akkor aztán napról-napra bőséggel etessünk, míg csak a nehéz napok, avagy hetek el nem múlnak. Ez időszak mégis csak kisebb része a télnek, s a vázolt beosztással nem kerül sokba a madár-etetés.

Szórványosan azután is etessünk még, egészen tavaszig. Ez legyen tehát a téli madáretetés időbeosztása. S, hogy mit adjunk madarainknak? A szerető, de laikus szívek bizonyos morzsákat emlegetnek, azonban az legfeljebb a galambnak, meg a verébnek való. Élesztős dolgokkal általában ne etessünk.

Legáltalánosabban az olajtartalmú magvakat használhatjuk fel, mert azokat a legtöbb madár szívesen fogadja. Tehát a napraforgó- s a kendermag, tökmag. Mindezeket olvasztott marhahaggyúba is szokás ágyazni, mert a cinegék a zsiradékot is kedvelik. Ezért a konyhán fel nem használt szalonnahéjakat is célszerű az etetőre kiakasztani, ha azok nem sósak. Olyan

maradéktalanul kipiszkálják abból a zsírt a cinegék, hogy a disznóbőr jellegzetes mintázata kivirít, mintha kígyóbőr lenne.

Az olvasztott faggyúnak még egy közvetett, de jelentős szerepe is van a madárvédelem terén. Jó és verébmentes etető már a napraforgókorong is, ha azt a száránál fogva felaggatjuk. Ezen »ingó firmán« a verebek nem boldogulnak. De azon napraforgó eredeti magtermése hamar kifogy. Azután behozzuk a tányért, s az üregekbe kendermagot szórunk. Arra ráöntjük a faggyút. Ahogy az megdermedt, a napraforgót ismét kiakasztjuk.

Ilyenféleképpen készítik a »madárkalácsot« is. Valamely – már úgyis tűzre szánt – dobozba öntünk kevés faggyút, azután bőven szórunk belé olajos magvakat, majd arra ismét faggyút öntünk, s így tovább, míg a doboz meg nem telik. Amikor még félig-meddig folyós ez a kalács, fenyőágakra is tapaszthatjuk azt, később egy-egy darabot az etetőre teszünk belőle.

Ételmaradékokkal ne nagyon etessük a madarakat. A só az, ami árthat azokban! Másként minden, sótlan zsiradék jó. Még a nyúzott róka zsírja is.

A legáltalánosabb és legkiadósabb madáreleség főként a napraforgómag. Az előrelátó madárbarát – ha mégolyan kicsiny is a kertje-telke, maga gondoskodik a téli etetésre való napraforgómagról. Ültet legalább egy sort a kerítés mentén, hol az szép dísz is, amikor nyílik. (Ha azt akarjuk, hogy a mohó verebek idő előtt kicsépeljék a termést, akkor újságpapírokkal »főkötőzzük« azokat a tányérokat, amelyekben már érnek a magvak.)

Hogy mi mindenféle mag alkalmas a madáretetésre, azt hosszadalmas volna itt felsorolni. Felemlítem azonban a csillag-

virágot. (Aster sp.) Ezen igénytelen, de közkedvelt virág érett magvait igen szeretik a tengelicek. (Másként stiglicek ezek.)

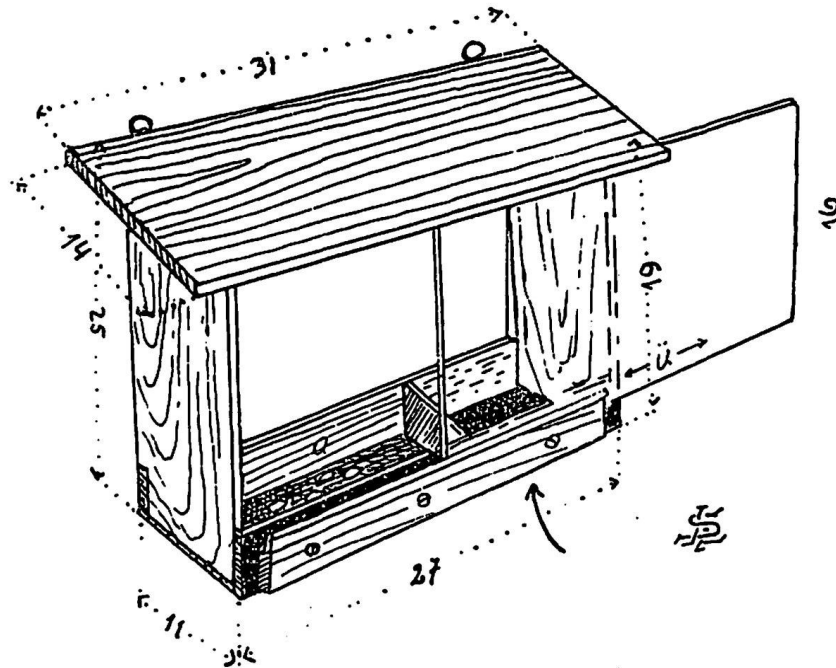
Még az egy tő virágai se egy időben érnek, s így míg a tengelic a már érett magvakat szedegeti, a maga szépségével tarka virágok közt sűrög-forog. Szép látvány ez. A madaraknak hol a piros feje búbja, hol szép aranysárga szárnytolluk csillan meg, amint ide-oda forgolódva szedik a magvakat. Élvezetüket mi se zavarja, csak a magvak percegése hallik. De majd valamely gyanús zajra vagy mozgásra elül a percegés, s pillanat múlva szárnyra kél a tarka sereg.

Hát így lehet a virágkultuszt a madárvédelemmel összekapcsolni, hogy csak egy példát említsek. Díszbokraink közé is ültethetünk olyat, amelynek termését a madarak szívesen fogyasztják. Ilyen pl. a bodza, a celtisz.

Az etetés színhelyéről essék ezek után szó. Említettem már a felfüggesztett napraforgót. Azonmód egy oldalt kivájt tököt is kiakaszthatunk. Ebben is esőtől védetten etethetünk. Talán csak az a hátránya, hogy az avatatlanok azt hiszik, hogy – more patrio – a tökkobakkal nem etetjük, de fogjuk a cinegét. Ezen natúr-etetőknak haszna az, hogy macska nem fér a közelükbe. A macskát nemcsak a fészekodvaktól, de az etetőktől is távol kell tartani. Ez már a madárvédelem ábécéjéhez tartozik.

A szélteben ismert ablaketetők, meg a lábra szerelt dúcetetők, rangosak is, s alkalmasak is, azonkívül bennük láthatjuk is a madarakat. Ha a verebeket távol akarjuk tartani az etetőtől, akkor olyan legyen ennek a szerkezete, hogy a veréb ne tudjon – vagy ne merjen! – abba belemenni. Egy ilyen etetőt mutatok be rajzomon is, mindjárt a méretekkel, hogy ilyent ki-ki fejtörés

nélkül gyorsan csináltasson magának. Kívülről üveg védi az etető asztalkáját (inkább vályúját) a hó s az eső ellen. Befeelé nem kell üveg.

Kitetszik a rajzból az is, hogy az üveg (ü) oldalt kihúzható. A vályú (a) megtöltése esik kényelmesebben így, mint ha azt alulról kellene kínosan töltögetni. Arra, a rajzon a nyíl iránt, jutnak be az etetőbe a cinegék. De ha a verebektől nem kell tartanunk, s az idő is szép, akkor kihúzhatjuk az üveget, hogy a cinegéket se kényszerítsük kelletlen tornázásra. Tartósabb és rangosabb lesz az ablaktető, ha azt olajfestéssel befestjük, pl. olyan színre, mint az ablakkeretünk.

A dúcetető rajzát láthatjuk lapunk régi évfolyamainak több számában. Hasonlót ki-ki a módja szerint takarosat készíthet. Fő, hogy ott is köröskörül üveg védje az oszlop körül (belő!) levő asztalkát. Ott már fontosabb az üveg, mert a falatozó madaraktól távol tartja a karvalyt. (Mely ragadozó ugyancsak rászokhat az etetőre járó madarakra!)

A dúcalja földjét sepregezzük télen. A hómentes folt sok gyalogszeres madarat csal oda, búbos pacsirtát, pintyőkét, sármányokat. Persze a verebeket is. A földre ott aztán olcsóbb néptáplálékot hinthetünk ezeknek. Minő a köles, az ocsú, de a főtt krumpli, vagy legszegényesebben ennek a nem túl fukaron hámozott héja és így tovább. Míg ezen adományokat a fent említett madarak fogadják jó szívvel, addig az érdekeinkhez, ne mondjuk, a szívünkhöz közelebb álló cinegefélék a dúc fedélzetén lakmároznak.

Tulajdonképpen a legtöbb kerti lugas is bevonható a téli madáretetés szolgálatába. Főleg, ha oly sűrű a rácsozata, hogy azon a macska be nem juthat. Ekkor csak az ajtótlan ajtónyílást fedjük be egy olyan kerettel, amelyre drótfonatot feszítettünk ki. A nyílásokon a madarak vígan közlekedhetnek. Lugasainkat télen úgyse használjuk, így hát – akinek van – állítsa be azt a téli madáretetés szolgálatába.

Ha a lapunknak idézett számában már ismertetett etetőkunyhót is újra ismertetném itt, úgy vélem, céltalan ismétlésbe esnék. Általában e cikkemmel nem annyira a madárvédelem mikéntjével, hanem inkább a miértjével óhajtottam törődni, kérvén-kérve mindenkit, kinek módja van hozzá, hogy szíve melegségéből juttasson valamit a madaraknak is!

(Növényvédelem, 1933, vol.9, no.12, p.237-239)

Csiperkegomba termesztése a kertben

Írta: Szemere László.

Kerti gombatermesztésről beszélünk akkor, amikor nem zárt helyen, illetve nem fűthető helyen, de mégsem egészen a szabadban (erdőn, mezőn) akarunk gombát termesztetni. Ide fog tartozik az olyan helyiség is, amelynek hőmérsékletét nem tudjuk szabályozni, szóval mind ama helyek, ahol a gomba a szabad levegő hőmérséklet ingadozásának ki van téve s némileg az esőnek is, bár e tekintetben a kertben még van módunkban gombáinknak némi védelmet biztosítani.

Az időjárás szeszélyeinek kitett helyen gomba csak akkor fog teremni, amikor a terméséhez szükséges alapfeltételek éppen bekövetkeznek, vagyis amikor az alkalmas helyeken »magától« is nő a csiperke. Tehát késő tavasszal és ősszel.

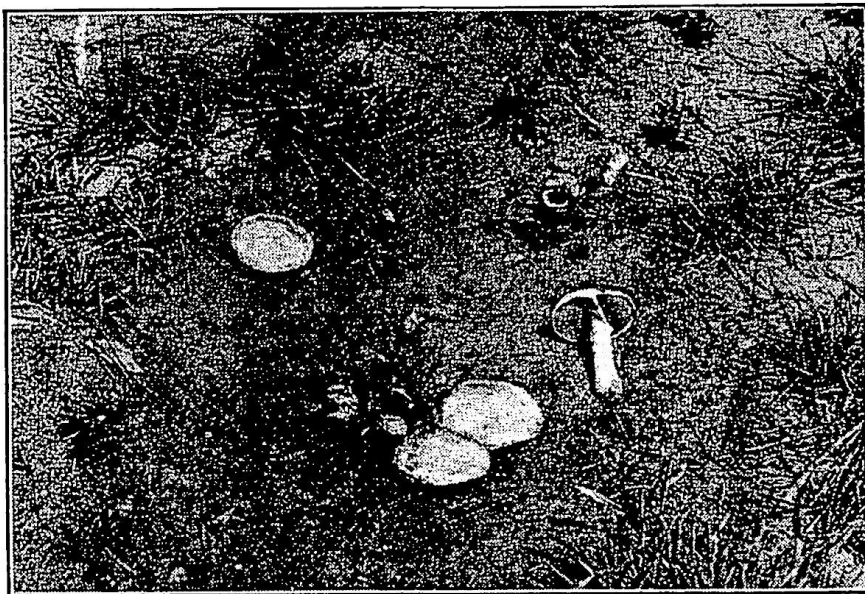
Körülkerített, tehát háborítatlan területünkön érdemes a csiperke termesztésével is foglalkoznunk annál is inkább, mert azt ott sok kerti növényünk mellett, mint mellékterményt termeszthetjük.

Természetesen az alapfeltétel itt is a jó trágya vagy a korhadó erdei alom s az termeszthet olcsón és biztosabb eredménnyel, aki ezeket nem kénytelen venni, hanem a saját maga gazdaságában állíthatja elő.

A bizonytalan minőségű trágya a legfőbb oka a gombatermesztés sikertelenségének s csak másodsorban a netalán rossz csíra s még kevesebb esetben az alkalmatlan helyiség. Ezt ugyanis a leírások nyomán ki-ki megválaszthatja úgy-ahogy.

A trágya vagy a falomb (de korhatag fűrészpor is) itt is olyan legyen, amilyenből pincebeli ágyásainkat is készítjük s amely anyagok kezelési módja eléggé közismert.

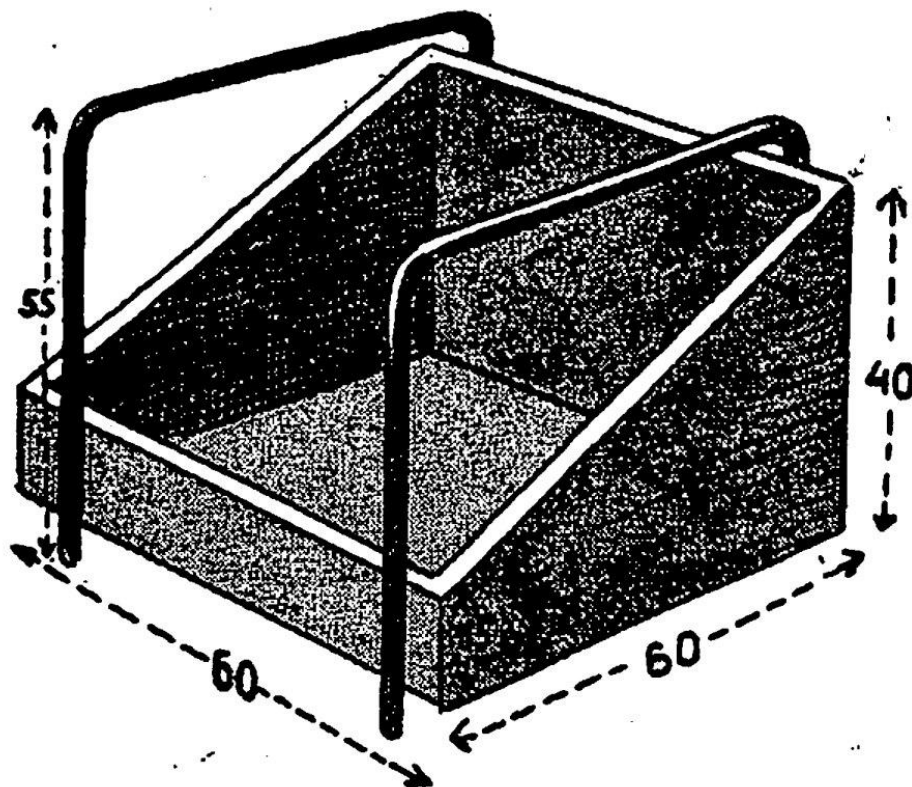
Hacsak gombát akarunk valamely helyen tenyészteni, akkor a következőkre, ügyeljünk. A hely ne legyen túl nedves. De ne legyen a hely közvetlenül kitéve a tűző napnak se. Ezért az árnyékos, magaslatos helyek az alkalmasabbak. Kerítések, facsoportok, bokrosok északos oldalai s ugyancsak északos faloldalak mente, ilyen zugolyok, lépcsők alja, szerszámkamrák, felhagyott lugasok stb. Az utóbbi-féle helyeken, akár a pincékben, egymás feletti polcokon vagy felhalmozott hordókban is helyezhetjük el ágyásainkat.

Csiperkegomba füves helyen is megterem.

Idevonatkozó ábráink közül az egyik közönséges ládát mutat be úgy, hogy egyik hosszoldalának több, mint fele hiányzik. Ferdén van benne felhányva a trágya négy oltási ponttal. Itt a következő ládát a láda oldalai tartják. Másik ábránk vasalt ládát ábrázol. A gyakorlat ugyanis arra tanított, hogy a vasalatlan ládák a trágya súlya alatt hamar szétesnek. Tehát aki a költséget nem sajnálja, csináltasson patkóvasból zárt kereteket, amelyekbe aztán a ferde ládát beépíti.

A bemutatott keret lefelé kis lábacskákkal túlér a ládán. De csak az alsó ládator vasalása legyen ilyen. Az ezekbe kerülő ládák-
nak ugyanis csak útban lennének e lábak. Végül utolsó rajzunk egymásra tett ócska hordókat ábrázol. Ezeket. vízszintesen vagy kissé menedékesen félig pakolunk trágyával, amelyet aztán szabályszerűen oltunk csirával. De a hordó közötti réseket is kitöltjük trágyával, meleg tartás okáért.

Vasabroncs fogja össze a gombás ládát.

Ha gyepszőnyegen (pázsiton) természetünk mellékesen csiperkét, – hol az előtörő gomba szép dísz is – akkor az ottan készített ágyások alját úgy 10 cm vastag rétegben vízáteresztő anyagokkal borítjuk be, s arra pakoljuk rá a kb. 20-30 cm vastag trágyaréteget.

Az eljárást részletesen ismertetem. Legcélszerűbben úgy cselekszünk, ha azokat a helyeket, ahol gyepet akarunk telepíteni, egész terjedelmében előkészítjük úgy, hogy az a gombatermesztésre is alkalmas legyen. (Meglevő gyepes területeket keletlenül megbolygatni.)

Túl nagy kiterjedésű, pázsitnak kijelölt területeknek csak a szegélyét készítjük úgy el, hogy az gombát is teremjen. Ekkor azonban az a veszély fenyeget, hogy ez a csík a dúsabb trágya miatt élénkebb és bujább fűvet fog teremni a többi részeknél.

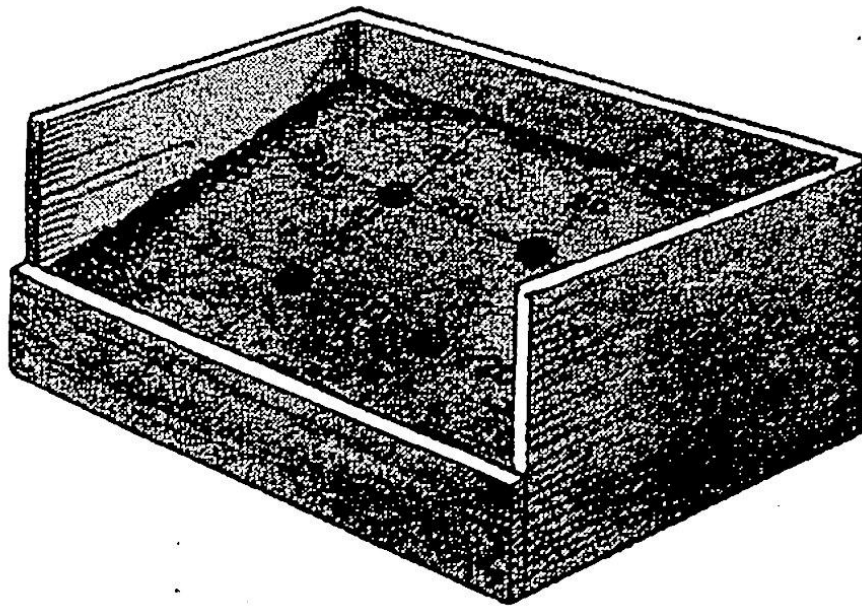
Nagyobb területről a kiemelt sok földet nem mindig tudjuk alkalmas helyre elszállítani. Szóval: mindezeket jó előre vegyük figyelembe. A gombatermesztésre kijelölt területeket ugyanis 25-35 cm mélyen leássuk. A kiásott földnek csak egy kis részét használjuk fel ugyanott (a trágya beborításakor) s azt is csak akkor, ha földünk jó televényes kerti föld.

A menedékes, szárazabb helyeken elegendő lesz a 25 cm mélység, ott ugyanis vízáteresztő rétegről nem kell külön gondoskodnunk. Máskülönben a kiásott hely alját úgy 10 cm vastagon beborítjuk vízáteresztő anyagokkal, minő a kő, a malter, téglatörmelék, rövidre vagdalt gallyak. De lehet ez szénsalak is. Erre borítjuk a 20 cm vastag trágyaréteget, kellőleg megtaposva azt. A trágya felületét 15-20 cm tö- és sortávolságban gombacsírával

beoltjuk, de ha éppen van érett csiperkénk, akkor belocsoljuk a trágyát spórás vízzel is, sőt elszórjuk rá az érett gomba lemezdarabkáit is, hogy a sikeres fertőzést többfelől is biztosítsuk. Ezután jó kerti-földdel beborítjuk telepítésünket, és pedig a kívánt (végleges) szintnél valamivel magasabban, hogy az egésznek lesüppedése után megkapjuk a gyepterület felszínének kívánt magasságát. Majd az elgereblyezett földbe bevetjük a fűmagot a pázsitképzés szabályai szerint.

A fenti módon előkészített helyen a pázsit is szépen fog díszleni, mert az 5-10-15 cm vastag földrétegen át a fűfélék gyökerei hamar elérik a nekik is igen hasznos trágyát.

Az egész munkálatot – a gomba kedvéért – száraz időben végezzük, a fűmaggal elvetett területet aztán kissé megöntözhetjük.

Az egyszerű gombás-ládákat négy ponton oltjuk be

Ha telepítésünkön gomba nem jelentkezik, vagy ha biztonság okából később is be akarjuk azt oltani, akkor egyes helyeken

éles ásóval ép-vonalú lékeket emelünk ki a már gyepes területből óvatosan, hogy a léket, amely a trágyáig ér, azután ismét pontosan helyére visszatehessük, miután a trágyát újra beoltottuk.

Az imént 5-10-15 cm vastag földrétegről írtam. Erősen agyagos talajban legyen a réteg vékonyabb, mert az történhet meg, hogy a gomba a vastag és sokszor kemény rétegen át nem tud kibújni, vagy a kalapja rovasára túl hosszú lesz a tönkje.

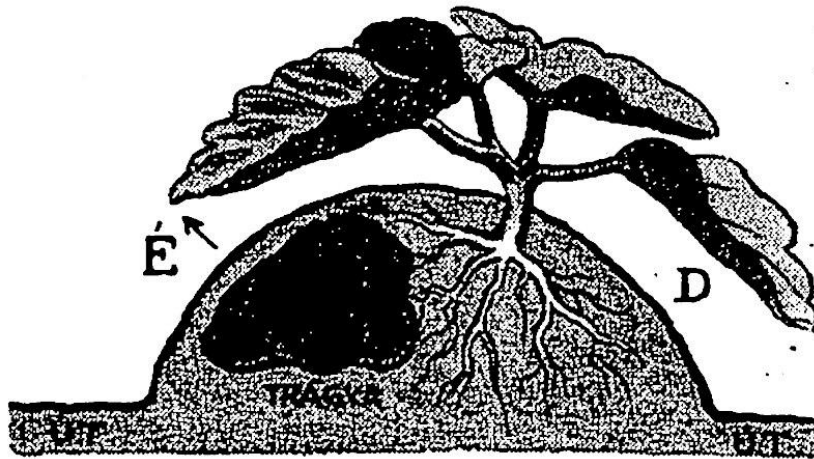
Megtörténik ez lazább, de széles közbülső talajréteg esetén is.

Első ábránkon (egy fényképfelvételmen) árvácskasorban – mely egyébként igen gyér lett – termett néhány csiperkét mutatok be. A földből kiemelt gomba hosszú tönkje mutatja a trágyaréteg és a felszín közötti homokréteg vastagságát.

Hasonló módon készítünk ú. n. tartós ágyásokat mindazokon a helyeken, ahol a földből erősen kiemelkedő gombaágyásokat bármi okból nem akarunk készíteni. Parkunk facsoportjai alatt ugyancsak elérnek ezek. Hanem olyan esetben, amikor nem kerül fölibe pázsit, a terjedő micéliumot (csirát) védenünk kell.

Tehát a trágyába oltott csirát nem földeljük be rögtön, hanem szalma- vagy egyéb takaróval borítjuk be s 3-4 hét múlva, ha már a csira jól szétterjedt, borítjuk be 2 cm vastagon jó televényfölddel. Ha a takaró elmozdításakor azt észleljük, hogy a csira hiányosan terjed, új csirát teszünk a trágyába. A földelésre 3 cm vastag gyeptéglákat borítunk, úgyhogy a gyökeres rész kerüljön a földre. Az öntözést itt is a természetre bízunk, sőt a nagyobb záporok ellen az első 14 napon védjük is telepítésünket.

Tavasszal csináljuk az ilyen ágyásunkat akkor, amikor a fű növekedése megindult. Hogy az ilyen, tehát 30 cm mély ágyás milyen széles és milyen hosszú, azt az adott hely, no meg a rendelkezésünkre álló trágyamennyiség határozza meg. Mentől nagyobb ágyásokat igyekezzünk csinálni, mert a nagyobb tömegű trágya jobban tartja a meleget. A kezdeti 25-30 C° pedig kell a gombacsírának egészen addig, míg jól szét nem terjedt.

Zöldségbakhátak északi oldalán is teremhet gomba.

A valamirevaló telepítéshez legalábbis 15 mm trágya kell. Ebből 2 m hosszú, 1.5 m széles és 35 cm mély ágyás kerül ki. Magát az oltást esős időben sose végezzük. Az ilyen szabadföldi ágyásokat télen se szedjük szét, hanem évről-évre beoltjuk a földrétegnek helytel-közzel való kiemelése által.

Természetes, hogy az ilyen tartós ágyás alapanyaga korhadó s előzőleg kupacokba hordott erdei vagy kerti falomb is lehet, Állítólag a dió és a gesztenye lombja nem alkalmas a gombatermesztésre.

Hogy az ágyások trágyáját (vagy az erdei lombot, fűrészport) egyébként hogyan készítjük elő, s mely időpontban, helyesebben milyen hőfokkal visszük azt helyére, azt más helyen ismerettem. A nagyobb tömegű ágyások trágyáját nem oltjuk azonnal, hanem megvárjuk, míg a trágya – amely a kihelyezésnél kissé lehűlt – ismét felmelegszik, ami pár nap múlva következik be.

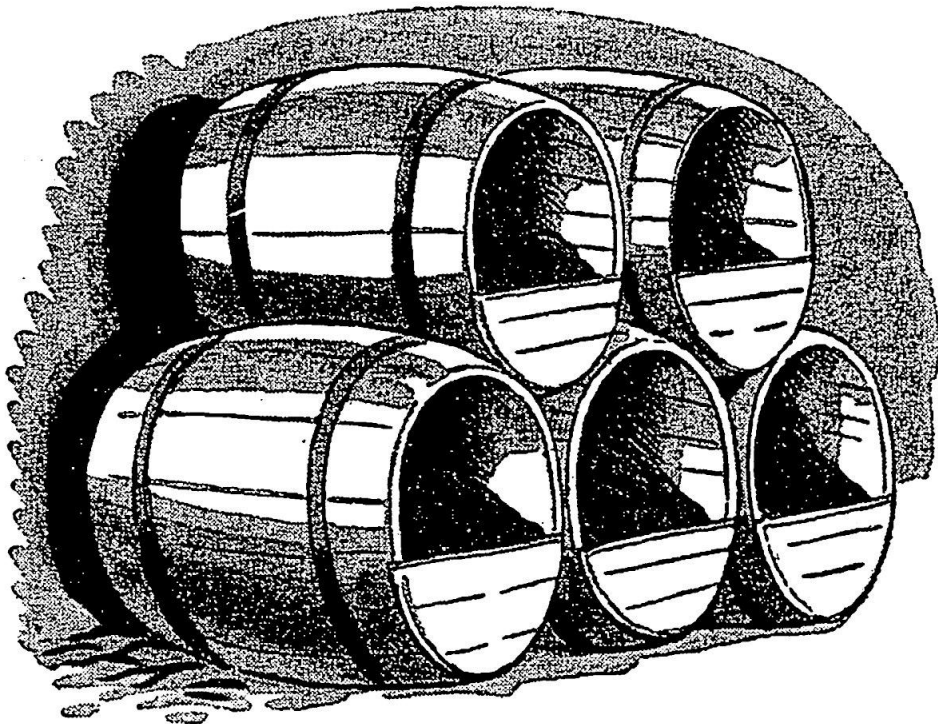
Ne felejtjük el, hogy a legkedvezőbb hőmérsékleten, 25-30 °C-on kell oltanunk. De ha kisebbek az ágyásaink, akkor inkább arra ügyeljünk, hogy a meleg trágyát gyorsan helyezzük el s gyorsan oltjuk be, főleg ha az időjárás is hűvösebb.

Az ilyen, mondjuk tartós ágyások helyett a körülmények szerinti vagy csak egy-egy évadra szóló, bakhátas ágyásokat is készíthetünk kertjeinkben.

Ha csiperkét csak mellékterményként termesztünk, akkor a termesztésének alkalmazkodnia kell annak a növénynek a termesztési feltételeihez, amely mellett termesztjük. A gyep fűvének a kivételével minden más növényünk kapálást, gyomlálást igényel.

E miatt a csiperke termesztésének a módja itt kétfelé ágazik. Vagy megfelezzük hosszant a domború ágyásokat (L. fenti ábrát, hol egy ilyen ágyás keresztmetszete látszik), hogy az egyik (éspedig az északos) oldalba hordott trágyavonulatban termesztessük a gombát s a másik, csak földből felhányt oldalon a kerti veteményt. De lehet az egész ágyást is megtrágyázni, éspedig jó mélyen (20-25 cm vastagon), ezt beoltjuk gombacsírával s erre 10-15 cm vastagságban kerti földet hordunk.

Mindezt olyankor jó előre csináljuk, hogy az ide kiültetendő palántákat, avagy magvakat a rendes idejükben ültethessük ki. Ha a hely inkább nedves, akkor a már leírt vízáteresztő rétegről is gondoskodunk, vagy pedig az ágyások közötti utakat 10 cm-rel mélyebbre formáljuk, hogy a felesleges víz azokon gyűljön fel s onnan inkább a növényzetnek szánt (déli) vonulatba szivároгjon.

Üres hordókat is felhasználhatunk champignon termesztésre.

Akinek csak egészen kis terjedelmű konyha- vagy virágoskertje van, az aláágyazhatja az egész területet, ha elegendő trágyáról és csiráról van alkalma gondoskodni. Ebben az esetben még az utak alatti (ágyások közötti) részeket is aláágyazzuk. Az ösvényeken vékonyabb földréteget hagyunk, hogy a gomba kibúvását ne nehezítsük meg.

Az ilyen ágyások földjét a benne termesztett egyéb növény igénye szerinti időben megkapáljuk, de csak sekélyen, hogy a trágyában terjedő micéliumot (csirát) meg ne sértsük. Ha pedig már gombák kezdenek jelentkezni, akkor már csak a növény közelében kapálunk s a többi helyeket óvatos gyomlálással tartjuk tisztán. De ahol a fű nem alkalmatlan, ott azt gombatermő helyek felett meghagyhatjuk.

A mellékterményágyásokat ősszel tehát szétszedjük, de minél később, hogy a jövő tavasszal új növényeinkkel kapcsolatban új ágyásokat készítsünk a gombának is. Természetesen az új gombaágyásokhoz új, »szabályszerű« trágyát kell használnunk; a tavalyi ágyások trágyáját azonban más növényünk (gyümölcsfák) trágyázására jól felhasználhatjuk.

A csiperkegomba védő növényzete gyanánt leginkább olyan növényeket válasszunk, amelyeknek nagyok a levelei, s amelyek megkívánják a bő trágyázást. Ez okon a spárgatövek trágyáját is szokták csiperke csirával oltani, dacára annak, hogy a spárga gyér lombozatú.

Igen alkalmas védőnövény a tök és az ugorka, ezek indáit át kell emelni a gombát termő vonulatra, hogy levelei beárnyékolják azt, jó a rebarbara, kevésbé a sárgadinnye, még kevésbé a gyér lombozatú görögdinnye.

Említeni is felesleges, hogy kertünkben védeni kell a záporok ellen a fejlődő micéliumot és oltáspontokat.

¹A gombatermesztés alapfeltételeit számos magyar nyelvű füzet meg szakcikk ismertette már. Szerzőnek nagyobb terjedelmű kéziratából

ezúttal csak az újabb, s főként a kertészeti vonatkozású fejezeteit adjuk közre. Szerkesztő.

(*Kertészet, vol.8, 1934, no.4, p.61-64*)

Lehet-e acetilén-gázzal pajort irtani?

Szemere László

Úgy érte, ahogy sokan cselekszik is, jelesen, hogy kalciumkarbidot dugdosnak a csemete gyökérzete közé, oda, ahol cserebogárpajort sejtenek. Egy hegyes karóval lyukakat kell imitt-amott ütni a földbe, úgy egy arasz mélységbe — mondja az utasítás — azután egy-egy mogyorónyi karbidot kell mindenikbe tenni, s a lyukakat eltömni. Némely vidéken árulják is a karbidot, már t. i. e célból is, mert acetilén-gázfejlesztés végett eléggé kelendő cikk egyébként. A kereskedők az üzletben lassan elporlott anyagot is értékesítik a kertészkedőknek, mondván, hogy a pajorok ellen az is jó. Hogy jó-e, nem-e, arról vetem papírra kísérletemet.

Nem próbáltam ki a receptet féltett csemetén, azokat fokozatosan körülástam, leszedve a gyökerekről a pajorokat; mindhiába, jelenleg jobbat nem tudok tenni, se ajánlani.

Az acetilénnel való irtást éppenséggel nem lehet ajánlani. A kísérlet céljára összeszedtem vagy 12 pajort, kisebbeket, nagyobbakat vegyesen. Két bádogvederbe erősen homokos földet tettem, elhelyezve abba a pajorokat, közbül imitt-amott mogyorónyi karbiddarabkát helyeztem el, illetve szétmállott karbidport szórtam el a másik veder földjében. Kissé be is locsoltam az egészet, s úgy tettem félre a vedreket, olyan helyre, ahol senki se nyúlhatott hozzájuk. Négy nap múlva rétegenként kivettem a vedrekből a földet, illetve homokot.

Amelyik vederben csak port, mármint karbidport szórtam széjjel, abban az összes pajorok éltek. A másik vödörben volt

egy döglött pajor. Az ugyanis véletlenül igen közel került egy darab karbidhoz, olyanhoz, amely hirtelen vizet kaphatott, egy szó annyi mint száz, a fejlődött nagy hőségtől a pajor megsült. A többi pajor látszólag jó egészségnek örvendett, s azt se lehetett megállapítani, hogy a vödör széle felé, avagy a föld felszínére törekedtek volna. (Mert egyesek úgy tudják, hogy csakugyan nem öli meg az acetilén-gáz a pajort, de elmenekül a szagától.)

Maga az acetilen gáz tehát nem ártalmas a pajorok egészségére, s csak arról lehetne szó, hogy a fejlesztett hőség segítségével lehetne hatást elérni, de a hatás lehetne az is, hogy a gyökérzet is megsül. Ha ugyanis sűrűn helyeznénk el a hajszálgyökerek közé karbidot. Mert ha csak a pajorok mellé tennénk karbidot, akkor receptünk már veszedelmesen hasonlítana ama egykori piaci áruséhoz, ki bolhairtóport árult a piacon, s használati utasításul elmagyarázgatta, hogy a bolhákat meg kell fogni, s behinteni a porral, mitől azok biztosan elpusztulnak.

Tehát akár a hivatásos kísérletezőktől, akár az amatőr éceszgéberektől mást várunk a pajorok ellen, valami „noch nie da gewesen”-t, mert az eddigi pajorirtó eljárások vagy nem válnak be, vagy pedig oly költségesek, hogy azok helyett bizony legjobb a területet átrigolírozni, s így eltávolítani a pajorokat. Így is teszik az olyan vidéken való új szőlő vagy gyümölcsös telepítésnél, ahol e nélkül a csemetéknek csak csekély hányada nőne fel.

(Növényvédelem, 1936, vol.12, p.60-61)